Szegedi Egyetem

Egy izgalmas ankét tanulságai

Neves íróink a budapesti bölcsészkaron

Az ELTE lapjában nemrég vita zajlott le korunk művészetéről, az ifjúság szerepéről a művészetben. E vitaanyagra támaszkodva ankétot rendeztek a pesti bölcsészkaron, amelyen részt vett Kassák Lajos, Veres Péter Bajomi Lázár Endre Galabárdi Zoltán és a vitavezető Bessenyei Gyögy.

Veres Péter felszólalásában a dráma problémáival foglalkozott — Nyitva áll a történelmi dráma útja, sok a konfliktus csak a megfelelő kidolgozás hiányzik — mondotta. Hosszan beszélt a kísérletezésről. A pártosság és az elkötelezettség problémáját is boncolgatta. Csatlakozott ahhoz a közismert véleményhez, mely szerint: »nincs szükség állandó kinyilatkoztatásokra, mert a művek önmagukért beszélnek. Szólt saját életútjáról és a mai valóság helyes értermezéséről. Derűség közepette beszélt a mai magyar filmekről. — Megnéztem néhány magyar filmet, de egyet se végig. Bíráltam az Isten őszi csillaga és az Angyalok földje című filmeket.

Bajomi Lázár Endre a művészi kísérletezés mellett foglalt állást. A kritika szerinte nem a művek ellen, hanem a művekért» van.

Kassák Lajos a múltról beszélt, az orosz futuristákról, az októberi forradalom futurista művészetéről és művészeiről, majd eltűnésükről a kultura színpadáról. — Olyan kérdések merülnek fel napjainkban — mondotta —, amik azelőtt tabuk voltak. — Beszélt a művészi szabadságról, de figyelmeztetett, hogy a «szabadság nem végleges és nem abszolult. Vigyázni kell arra, hogy az ne csapjon át anarchiába. Ha retrográd vonásokat látunk a művészetben, azokat el kell taposni. «Szerinte a művész nem csupán a valóság közvetítője, hanem viszhang-kiváltó is. Szenvedélyesen kiállt Csontváry mellett.»

Ez a festőszinte mágikusan hitt igazában, vajon hány művész hisz ma valamiben ilyen következetesen? A mai magyar irodalomról az a véleménye, hogy szociográfiára törekszenek. Nem akarnak, vagy nem tudnak szintézist teremteni. Nyugaton a művészetekben a félelem, a zűrzavar és a kétségbeesés dominál. Mit állítunk mi ezzel szemben?»

Szerinte sok tudatos visszaélés történik a fogalmakkal. Például nem értelmezik helyesen az absztrakt művészeteket. «A kritikusok semmit se fejlődtek. »Visszatérő jellemvonásai a kritikáknak: »ez nem olyan, mint az«. Vitakozott Lukács művészetelméletével. «Lukács nem értette meg az alkotás lényegét». Ha a művészek kitárják lényüket, miért nem teszik ezt a kritikusok? Helyeselte, hogy többen Franz Kafka újraértékelését szorgalmazzák.

Galabárdi Zoltán véleménye szerint nem pontos ez a meghatározás, hogy az «ifjúság» szerepe a művészetben», mert csupán az ifjúság egy részéről van szó, az egyetemi ifjúságról, ez vitatkozik, de milyen kicsi ez az ifjúság egészéhez viszonyítva. Támadta az a kísérletezés, a művészi szabadság egyoldalú értelmezését vallókat, «félek attól, hogy ez mondvácsinált és csak néhányaknak hasznos«.

A vita a késő éjszakai órákba nyúlt. Ez azt mutatta, hogy érdekelte az ifjúságot, szükség volt rá.

Bodor Ferenc

„Élőnyelvet vagy műnyelvet"

Nemzetközi nyelvet!

A Szegedi Egyetem I. évf. 18. számában Z. R. felteszi a kérdést: «Élőnyelvet vagy műnyelvet«? A válaszunk: nemzetközi nyelvet! A nyelveknek szigorúan élő- és műnyelvekre való felosztása nem minden esetben helyes, hiszen a műnyelv is élővé válik, mihelyt beszélni kezdik. Formálódik, alakul, fejlődik, történelme lesz.

A cikkíró szerint:»*Foglalkozzanak eszperantóval elsősorban azok, akik már más nyelvekben jártasságot szereztek...*» Ezzel szemben többek között Angliában, Franciaországban, Finnországban és Dániában évek óta nagyon eredményes kísérletek folynak az eszperantónak *első* idegen nyelvként való tanításával.

Ezzel kapcsolatban megkérdeztünk néhány gyakorló idegennyelv szakos tanárt. Ime: Dr. B. E. főiskolai tanár: «Az eszperantónak igen nagy *jelentősége és szerepe lehet az indoeurópai nyelvek tanulásában. Tehát az eszperantó hasznos utitárs, ha bármely más idegen nyelv tanulásához kezdünk.*»

F. E. tanár véleménye: «*Az eszperantó nyelv tanulásával könnyebben érthetjük meg az idegen nyelvek anatómiáját. Bámulatos szóképzési lehetőségeivel, analizáló és szintetizáló tulajdonságaival vedig a nyelvek kémiáját mutatja be szemléletesen. E tulajdonságaival igen komoly mértékben segíti elő a nyelvi itéletek megfogalmazását, és előnyösen befolyásolja fordításoknál a kétnyelvű vetületben való gondolkodást. Tanítása a legjobb alapozást nyújthatja általában az idegen nyelvek eredményesebb és gyorsabb elsajátításához. Többek között ezért is áll e nyelv előtt igen nagy perspektiva, lélektani nevelési szempontból.*»

Dr. Sz. T. kérdésünkre a következőket válaszolta: »*Az idegen nyelv tanulásának két alapvető problémája a nyelvtani tudatosság foka és a beszédkészség az eszperantó nyelv tanulásánál nem okoz különösebb problémát. A nyelvtan egyszerűsége, egyértelműsége a nyelvtani tudatosítást jól szolgálja. Elő- és utóképzői, szóösszetételei a nyelvi gondolkodás legjobb szolgálói. A nyelv ritmusa, zeneisége kellemes esztétikai hatást kelt. E tények alapján az eszperantó nyelv a nyelvi alapműveltségnek, nyelvtani tudatosságnak az eszköze. Különösen nyelvtani alapozó nyelvek felel meg.*»

Ide soroljuk még W. E. Collinson liverpooli egyetemi tanár találó jellemzését: «*Az eszperantó szógyökei többnyire nyugati, latin eredetű nyelvekből származnak, de a nyelv szelleme és szerkezete inkább a közép- és keleteurópai nyelvekkel mutat rokonságot. Képletes hasonlattal élve olyan mint a prizma, melynek felületéről az Atlanti-óceán partjaitól a szovjet pusztákig terjedő európai szivárvanynak minden színárnyalata tükröződik.*»

A cikk írója idézte Kosztolányit, engedje meg, hogy mi is idézzük őt: «*Dr. Zamenhof eszperantó nyelve már mindenfelé a gyakorlatban is terjed, sok helyen hivatalosan elfogadták, és számos szaktudós véleménye szerint minden vonatkozásban gyakorlatilag alkalmas.*» (Hungara Revuo, 1919. jan. 25.) Egyébként Kosztolányi több írótársával és Simonyi Zsigmond neves nyelvészünkkel együtt tagja volt a Nemzetközi Nyelvet terjesztő Bizottságnak. A cikkíró azt állítja, hogy e nyelv »*a lelkes eszperantisták minden igyekezete ellenére sem valószínű, hogy a közelebbi jövőben* képes lenne a tudományok, *művészetek, az irodalom egyetemes világnyelvévé válni.*»

Úgy látszik, a napjainkban nagy számban megjelenő tudományos (matematikai, kémiai) művészeti (irodalmi) eszperantó nyelvű művel- közül még eggyel sem találkozott. Ez a jelen, és ez a munkásság a jövőben csak fokozódhat.

Ez a nyelv történeti folyamat eredménye, a huszadik században már szükségszerű és nélkülözhetetlen.

A BTK eszperantistái nevében:

Szloszjár György
és
Varga István

Péter Józsefné zongoraestje a Főiskolán

A Tanárképző Főiskola zene-tanszékén megtartották a tanév első tanári hangversenyét. Különös örömünkre szolgált, hogy a már hosszabb idő óta a szegedi Tanárképző Főiskolán működő **Péter** Józsefné előadóművészetével egy gazdag és változatos műsor keretében ismerkedhettünk meg.

Az élvezetes műsor **Telmann** könnyed, rögtönzésszerű fantáziájától ível át korok, századok fölött napjaink zeneművészetéig, közben érintve a zeneirodalom legkimagaslóbb alkotó egyéniségeinek egy-egy remekét, megszólaltatva a halatlan zenei alkotások egy-egy gyöngyszemét.

Telmann Fantáziájának stílusos előadásában a csemballómuzsika korának zenei hangzásképeit érzékelhettük. **Pescetti** Allegrójának előadásában pedig a technikai igényesség mellett egy tartózkodó, de ugyanakkor fegyelmezett játékstílus imponáló szépségeiben gyönyörködhettünk. **Beethoven** d-moll szonátájának meggyőző előadása, a beethoveni eszmevilág tartalmi mélységeibe vezetett el bennünket, amikor a belső zenei élmény szélesívelésű érzelmi feszültségeit egy sokrétű dinamika skálán követhetjük a művészi zongorajáték előadó megformálásában. **Ravel** művészetének színes csillogását is őszinte, meleg emberi közvetlenséggel tudta az előadó számunkra közeli élményanyaggá formálni. Általában szívesen emlékezünk vissza a melódiavezetésnek oly egyértelműen beszédes művészi kifejezőkészségére, mely Péter Józsefné művészi zongorajátékában oly jellemző módon érvényesült.

Weiner Passacaglia, Kados és **Dohnányi** Capricció előadásának forró sikerei az előadóművész és a közönség lelkes egymásratalálását igazolták.

A hangversenyt **Frank** Oszkár zeneszerző műveinek bemutatása kiemelkedően ünnepélyessé avatta. Juhász Gyula Szerenád c. versének megkomponálása, valamint a szellemes Scherzó zenei intonációja a modern ember érzés és gondolatvilágának, a modern zenei nyelv művészi alkalmazásának, s zenei-képi megfogalmazásának lett a tükrözője.

Frank-Juhász szerenádját, Ravel Habanera és **Debussy** Csillagfényes éj c. műveit **Veszely** Gabriella adta elő kulturált énekhangon finom ízléssel, művészi átéléssel. **Monoki** Lajos **Händel** Larghettóját. **Mozart** Menuettjét komoly hozzáértéssel és technikai felkészültséggel szólaltatta meg meleg-tónusú és kifejező hegedűjátékával.

A zongora kíséreteket **Mészáros** Emma gondos alkalmazkodással és művészi precizitással látta el. A műsort **Varga** Ferenc ismertette.

Garamszegi József

Így tanulunk mi...

Diákéletünk izgalmakkal teli szakasza újból elérkezett — a vizsgaidőszak. Soksok izgalom és még több meglepetés a vizsgán. Ilyenkor minden egyetemista a tanulás megszálottjává válik. Természetesen ennek sok indító oka lehet: tanári szigorúság, ösztöndíjtöbblet no és van olyan is, akit az egyéni hivatástudat kényszerít a jegyzetek mellé. Hol lehet ilyenkor legnyugodtabban és legeredményesebben tanulni? — Igen, az egyetemi könyvtárban.

Hogyan folyik itt az élet? Változatosan és érdekesen. Néhány ellenőrző hadművelet után megszabadulsz felesleges ruhadarabjaidtól, táskától — miután megnézték olvasójegyed, beléphetsz »a tudás felszentelt várába«.Ez a belépés csak állóhelyet biztosít számodra. Ezután következik a felderítés, melynek célja egy ülőhely megszerzése. Ez nem is olyan könnyű, bár sok-sok szék van szabadon, de az asztalon lévő jegyzetek jelzik, hogy foglalt. Az előrelátó, szorgalmas hallgató már reggel lefoglalja a helyet, hogy este vacsora után legyen hol megírni a levelet a kedvesének.

Kis türelem és máris van egy jó helyed. No most már kezdheted a tanulást. Először azonban körül kell nézni, kik is tanulnak környezetedben. Az asztal sarkán könyvekkel körül bástyázva tanul egy »abszolút közömbös« típusú hallgató. Ő kívül rekeszti magán a külvilágot. Ketten vannak most egymás számára, ő és a jegyzet. A fülére helyezett tenyerével szigeteli el a külső zajoktól magát. Erre szükség is van, mert a mellette lévő két kolleganő analízist tanul. Bizony ez nagyon nehéz, sok probléma merül fel tanulásakor. Most is élénk eszmecserét folytatnak. Arról folyik a vita, hogy Pista tegnap valóban a zöld zakójában volt-e az előadáson. Az ügy fontosságára való, tekintettel nincs arra idő, hogy kimenjenek a folyosóra. Így most lefolytott hangon, de az asztaltársaság számára teljesen érthető módon csevegnek. Miután közösen megegyeznek, hogy a Pista nem is zakóban, hanem melegítőben volt az órán, a vita fáradságait néhány perces szünettel pihenik ki a folyosón.

Itt a tanulóban sok mindent meg lehet ismerni. Így alkalmad van gyönyörködni az évad legújabb divatjában és azok viselőiben Most is befut egy jólöltözött, igen csinos kolleganő. Többször végiglibben az asztalok között, miközben sóvárgó férfiszemek követik útját, és izgulnak azért, hogy legyen hely számára. Természetes, mint ilyenkor már lenni szokott, sok szabad hely akad. Ezután újabb séta következik, sok könyvből kell tanulni. A könyvekért különkülön megy el a lehető leghosszabb úton. Ezalatt alkalmad van szemügyre venni az igen elegáns és még drágább kis csizmát, a modernvonalú szoknyát, a diszkréten »lezser« twisztpulcsit és az eleven színű frizurát.

Külön érdekesség még az aznap vizsgázott diák. Ünnepi ruhájában a legnagyobb lelkinyugalommal vonul be a tanulóba. Szánalmas részvét mosolyt küld az ott tanulók felé, miközben elővesz egy Ludas Matyit és olvasni kezdi. Aztán holnap reggel ő is beleolvad a tanulók szürke sorába.

Jaj, de el ne feledkezzünk róluk, a párosan tanulókról. Már mint egy fiú és egy lány. Egy jegyzetből tanulnak, és legszívesebben egy széken is ülnének, de sajnos kicsi a szék. Többet nézik egymást, mint a füzetet. Sokat leveleznek és biztos sokat tanulnak. Az újabban rendszeressé váló világítási rövidzárlatokért nem haragszanak.

Sok-sok módszer van még itt a tananyag jobb elsajátítására. Ki így, ki úgy.

Nekem is tanulnom kellett volna, de e helyett azt figyeltem, ki mit csinál. Ez is módszer. Csak sikerüljön holnap a vizsgám.

Vaszkó Tamás

S·A·K·K

Rovatvezető: DR. BLAHÓ GYÖRGY

KECSKEMÉT, az Alföld sivár homokjából fiai szakértelmével, veritékével és szemfülességével aranyat fakasztó város felé fordul ismét a sakkvilág figyelme. A FIDE megbízásából itt rendezi meg a Magyar Sakkszövetség 1964. január 11 és február 5 között az új világbajnok ellenfelét kiválasztani hivatott versenysorozat — mint hajdan Hellász fiai olimpiától olimpiáig, úgy ma a sakkozók is számíthatnák a világbajnoki párosmérkőzések közti periódusok alapján az időt! — egyik láncszemét: a III. európai zónaversenyt.

Valaha kaszinónak, ma a szakszervezeteknek otthont nyújtó Cifra-palota nem először látja vendégül a sakkozás nemzetközi hírességeit. A nagy válság előtti viszonylag gondtalan 1927. év sakkeseményekben dúskáló nyarán itt találkozott Nimzovics, Tartakover, Grünfeld, Kmoch, H. Müller, Gilg, Yates, Brinckmann, Vukovics, Przepiorka, Ahues, Colle, H. Friedmann, Reifir, Kramer, Regedzinsky, Apseniek, H. Grob — de mindenekelőtt és -fölött a zseniális Aljechin, aki egyik itt játszott partijában (július 8-án Steiner L. ellen) a spanyol megnyitásban sötéttel alkalmazott új felállásával (1. e4, e5. 2. Hf3, Hc6. 3. Fb5. a6. 4. Fa4, Hf6. 5. 0—0, d6. 6. Be1, Fd7. 7. c3, Fe7. 8. d4, 0—0. 9. Hbd2, Kh8) beírta a város nevét a megnyitáselmélet lapjaira, aki — miután megbizonyosodott róla, hogy „a badenbadeni könnyedséggel" játszik — innen indult el a világbajnoki cím elhódítására (hogy azután mindhalálig görcsösen ragaszkodjék hozzá) és aki még évek múltán is nem titkolt nosztalgiával emlékezett vissza „a magyar vendégszeretet melegével beragyogott rendkívül kellemes" napokra. A verseny egyik játszmája a győztes elemzésével:

CARO—KANN. A. Aljechin—S. Tartakover, Kecskemét, 1927. június 27. 1. e4, c6. 2. d4, d5. 3. Hc3, de. 4. He4: Hf6. 5. Hg3, e5. Így játszott Capablanca is ellenem a legutóbbi new-yorki tornán. Sötét ezzel legfeljebb keserves kiegyenlítést remélhet **6. Hf3, ed. 7. Hd4:** Szívósabb, mint az említett játszmában történt 7. Vd4: Vd4: 8. Hd4: Fc5. 9. Hf5. 0—0. 10. Fe3 stb. **Fc5** Mértéktartóbb volt Fe7 **8. Ve2+!** Itt 8. Fe3 jobbnak látszik, mint aminé valójában. Arra u. i. sötét nem Hg4 9. Hc6:! stb-vel, hanem Hd5!-tel válaszolt volna, amire a 9. Fc6: bc. 10. Fc5: Va5+ 11 b4, Hb4: stb. változat neki kedvező **Fe7.** Vagy Ve7. 9. Ve7:+ Fe7: 10. Hf5 stb. világos némi előnyével **9. Fe3, c5?** Ez a világos király középen rögzítésére irányuló kísérlet kivihetetlennek bizonyul, és döntően megnöveli sötét fejlődési gondjait. Itt már 9. — 0—0. 10. 0—0—0, Va5. 11. Kb1, Hd5. 12. Vf3 stb. az egyetlen **10. Hdf5, 0—0. 11. Vc4!** A királyfutó fejlődését tempóvesztés nélkül (c5 fenyegetése!) előkészítő igen fontos lépés **Be8.** Azonnali b6. 12. Bd1 majd Vh4 stb. után sem volna a sötét állás hosszan tartható. **12. Fd3, b6. 13. 0—0—0, Fa6.** Más lépésekre gyors összeomlás következne.

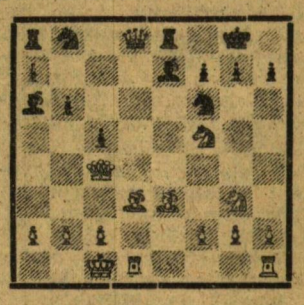

14. Hh6+! E csinos kombinációnak az a csattanója, hogy sötét vezéreért nem 3, hanem — a h1—a8 átló meggyöngülése miatt — csak 2 tisztet kap. Egyébként itt valószínűleg 14. Vh4 is elég volt — mindenesetre hosszabb küzdelem után — a győzelemhez **gh. 15. Fh7:+ Hh7:** Vagy Kh8. 16. Vf7: majd Hf5 matt-támadással **16. Vg4+ Kh8. 17. Bd8: Bd8:** Fd8:-ra 18. Vf3 nyeri a tisztet **18. Ve4, Hc6. 19. Vc6: Ff8. 20. Hf5, Fc4. 27. Fh6: Fd5. 22. Vc7, Bac8. 23. Vf4, Bc6. 24. Bf8: Ff8: 25. Ve5+ Hf6. 26. Hd6! sötét föladta.** Egységes játszma, nem minden elméleti érdekesség híján.

35 év múlva, 1962 nyarán már az első kecskeméti nemzetközi verseny egyik résztvevőjének, dr. Asztalos Lajosnak emlékére sereglettek egybe a sakkozók. Az 1. hely sorsát eldöntő játszma:

VEZERCSEL. R. Holmov—Szabó L., Kecskemét, 1962. július 28. 1. d4, Hf6. 2. Hf3, d5. 3. c4, c6. 4. Hc3, dc. 5. a4, Ff5. 6. e3, e6. 7. Fc4: Fb4. 8. 0—0, 0—0. 9. Ve2, Hbd7, 10. Bfd1, He4. 11. He4: Fe4: 12. Fd3, Fd3: 13. Bd3: Va5. 14. Fd2, c5. 15. Fb4: Vb4: 16. Vc2, cd. 17. Bd4: Vc5. 18. Bc4, Vb6. 19. b4, Hf6. 20. a5, Va6. 21. Hd4, Vd6. 22. h3, Hd5. 23. b5, Vd7. 24. a6, g6. 25. ab, Vb7: 26. Ba6, e5. 27. Hc6, Bfc8. 28. Bc5, Hc7. 29. He5, sötét föladta.

Most a nevezések szerint ide jön a zónaközi versenyre belépést biztosító első három helyért megküzdeni déli szomszédunk fejlett sakk-kultúrájának képviseletében **Matanovics** („a második ember") és **Damjanovics,** északról a szorgos elméletbúvár **L. Pachman** — akinek idei havannai sikere bizonyára fokozta ambicióját, legalább is ezt lehet kiolvasni a Schach-Echo októberi számába írt cikkéből — és a beérett tegnapi csodagyerek **Hort** („a cseh Fischer"); iáthatjuk majd az idei ifjúsági világbajnokot, a román **Gheorghiu-t;** a fejlett holland sakkéletet **Langeweg,** a svájcit a „nagyok" orra alá sokszor borsot törő **Bhend** mester képviseli, a nagy hagyományú angolt **Clarke,** akit remélhetőleg honfitársaitól kényelmes döntetlenekért kapott szemrehányások kellően felpaprikáztak; Németország két részéből a nálunk már jól ismert **Pietsch** és az olipmikon **Hecht** érkezik; Bulgáriából **Tringov,** Málta szigetéről **Attard** mester jelezte jöttét. Osztrák szomszédainkat **Prameslenber,** lengyel barátainkat **Bednarski** mester képviseli. No és az udvariasságból utoljára említett, de korántsem utolsósorban számításba vett két magyar nagymester: bajnokunk, **Bilek István** és oly sok nagy sakkcsata hőse, a — múlt esztendők eredményeit tekintve — „kritikus korban" levő **Szabó László** (aki mostanra remélhetőleg kiheverte Keres moszkvai huszáráldozatát). Nagy küzdelmet, élvezetes játszmákat ígérő lista! Nem panaszkodhatunk sakkéletünk irányítóira. Vajon a két magyar résztvevő követi-e Portisch hallei és Lengyel enschedei példáját?

SZEGEDI EGYETEM
A József Attila Tudományegyetem, az Orvostudományi Egyetem a Tanárképző Főiskola lapja. Megjelenik havonta kétszer. Főszerkesztő: **Papp Lajos.** Szerkesztőség: Szeged, Magyar Tanácsköztársaság útja 2. Tel.: 51-98, 23-30 Kiadásért felel: **Kovács László** a Csongrád megyei Lapkiadó Vállalat igazgatója. Kiadóhivatal: Szeged, Klauzál tér 3. Tel.: 35-00, 31-16. A lapot az intézmények pártbizottságai terjesztik. Ára 50 fillér. Előfizetés negyedévre 3 Ft. Szegedi Nyomda Vállalat, Szeged

Lapzárta után

A József Attila Tudományegyetem Munkajogi Tanszékének kezdeményezésére a munkaszervezés, munkajog, munkagazdaságtan, munkalélektan problémáival foglalkozó tudományos kutatók, egyetemi előadók tanácskozásra ültek össze a közelmúltban, hogy megvitassák az együttműködés legcélszerűbb formáit

Az ankéton dr. Nagy László tanszékvezető tanár mondott vitaindító előadást. Rámutatott arra, hogy az emberi munka s a munkát végző ember kérdéseivel a munka során létrejövő jelenségekkel számos tudományág művelői foglalkoznak napjainkban. E többirányú, intenzív tudományos kutatómunka koordinálására, a tapasztalatok, eredmények kicserélésére már eddig is több kísérlet történt, azonban a rendszeres, szervezett együttműködés még meg nem oldott s a további eredmények szempontjából elengedhetetlenül szükséges feladat.

A vitaindító előadás e megállapítását támasztották alá érveikkel az elhangzó hozzászólások. A tanácskozáson megjelent szakemberek megállapodtak abban, hogy a jövőben valamennyi területről rendszeresen összegyűjtik és feldolgozzák a megjelenő publikációkat s kölcsönösen kicserélik egymással tudományos kutatásaik eredményeit.